

کتابداران قرن بیست و یکم: قدرت ما در انتخاب‌های ماست

کتابداران قرن بیست و یکم: قدرت ما در انتخاب‌های ماست
نظرات رابین برادفورد درباره هنر مجموعه‌سازی
۹ فوریه ۲۰۱۷، رابین برادفورد

مقدمه مترجم

کتابخانه‌ها با هدف نیازسنجی، گردآوری و اشاعه اطلاعات شکل گرفته‌اند؛ بنابراین وظایف اصلی کتابخانه را می‌توان به سه دسته کلی تقسیم کرد:

۱. مجموعه‌سازی، ۲. سازمان‌دهی و ۳. اشاعه اطلاعات. باید توجه داشت که مجموعه‌سازی نخستین رکن در کتابداری و اطلاع‌رسانی است؛ زیرا سایر فعالیت‌های کتابخانه به صورت مستقیم یا غیر مستقیم پس از مجموعه‌سازی شروع می‌شود و کمیت و کیفیت دو رکن دیگر کتابخانه یعنی سازمان‌دهی و اشاعه اطلاعات به شدت متأثر از آن است. تأمین منابع اطلاعاتی به صورت درست، به موقع و متناسب با نیازهای مراجعین می‌تواند ضمن غنی‌سازی مجموعه و رفع نیاز مخاطبان، باعث افزایش میزان استفاده از منابع و خدمات مجموعه شود. در ترجمه حاضر نظرات یک کتابدار مجموعه‌سازی در این خصوص بیان شده است این نظرات در صفحه‌ای از وبسایت با عنوان کتابداران قرن بیست و یکم منتشر شده است:

به صفحه کتابداران قرن بیست و یکم خوش‌آمدید. مطالب این صفحه، دو هفته یک‌بار منتشر می‌شود و در آن مسائل حرفه کتابداری مورد بررسی قرار می‌گیرد؛ حرفه‌ای که برای همه آشناست اما هیچ‌کس آن را درک نمی‌کند. مطالب این صفحه هر بار، نظرات یک کتابدار در خصوص مسائل موجود در این حرفه است که به نظرات سایرین اضافه می‌شود.

من خوشحال هستم که کار انتشار مطالب در این صفحه را با مطلبی از رابین برادفورد، شروع می‌کنم. برادفورد، یک کتابدار عمومی است و کار او در حیطه یکی از وظایف لذت‌بخش در کتابداری، یعنی خرید کتاب است. اغلب مراجعه‌کنندگان به کتابخانه فکر می‌کنند که کتابداران تنها بر اساس نظرات خود و یا میزان محبوبیت یک اثر، اقدام به خرید کتاب می‌کنند؛ اما اکثر آن‌ها نمی‌دانند که ورای کتاب‌های داستان موجود در قفسه داستان‌های جدید، تاریخچه‌ای طولانی و پیچیده از استدلال‌ها در مورد اینکه چه چیزی خریداری شود و یا چه کسی خرید کند، پنهان است. در واقع خرید تعداد زیادی کتاب بدون محدودیت مالی، یک آرزو برای خوانندگان است؛ اما وجود منابع مالی محدود مسئولیت تصمیم‌گیری در خصوص هزینه آن‌ها را نیز افزایش خواهد داد.

استیفانی اندرسون، کتابدار و ویراستار لیت هاب^[1] در مدت‌زمانی که به‌عنوان کاربر و سپس کارمند (و البته همچنان کاربر!)، در کتابخانه‌ها سپری کردم، فهمیدم که می‌توان ویژگی‌ها فرهنگی مردم را از طریق ارتباط با کتابخانه و کتاب‌های داستان کشف کرد. مجموعه داستان‌های معمایی‌رینا لازاروس و پیتر دکر از فابی کلرمن^[2] اولین کتاب برای پی بردن به این مسئله بود. با مطالعه این مجموعه، با فرهنگ و سنت‌های سایرین آشنا شدم. درست به خاطر ندارم، اما این مجموعه را با کتاب‌های رستاخیز یا پیامبر دروغین^[3] شروع کردم و زمانی که در سال ۱۹۹۵ کتاب عدالت^[4] از این مجموعه منتشر شد، آثار این نویسنده در لیست خرید دائمی من قرار گرفت. کتاب‌های این مجموعه از نوع معمایی و جنایی بودند، اما فرهنگ و سنت‌های یهودی برای شخصیت‌های این داستان‌ها در محوریت قرار داشت. وقتی از دانشگاه فارغ‌التحصیل شدم، تعاملات من با یهودیان بسیار محدود بود و از فرهنگ آن‌ها اطلاع چندانی نداشتم اما با مطالعه کتاب‌های این مجموعه با ویژگی‌ها این افراد آشنا شدم. زمانی که در کتابخانه مشغول به کار شدم، به حرفه خود یعنی کتابداری، به‌عنوان پلی برای شناساندن تفاوت‌های فرهنگی افراد به یکدیگر پی بردم و نقش مهم خرید کتاب و مجموعه‌سازی کتابخانه را در این خصوص درک کردم.

در دهه ۱۹۸۰ هر کتابی به دستم می‌رسید می‌خواندم، گاهی کتاب‌هایی در مورد فرهنگ افرادی که با خودم تفاوت داشتند و گاهی کتاب‌هایی درباره افرادی مثل خودم از دید دیگران. مطالعه درباره افراد متفاوت و آشنایی با ویژگی‌های زندگی عادی آن‌ها از طریق ماجراهای بیان‌شده در یک کتاب، ایده‌ای جدید بود. این کار به من در شناخت فرهنگ‌های مختلف کمک کرد. من کتاب‌های کلرمن را در بخش داستان‌های جنایی کتابخانه یافتم، اگر در بخش دیگری نیز بودند شاید می‌توانستم آن‌ها را ببینم، اما اگر کتابخانه آن‌ها را تهیه نکرده بود، قطعاً نمی‌توانستم به وجود آن‌ها پی ببرم.

اکنون کار من مجموعه‌سازی و انتخاب منابع برای جامعه کتابخانه است. در این راستا به این نکات بسیار می‌اندیشم که: چه نوع منابعی به مجموعه اضافه شود، این منابع کجا قرار داده شوند و چگونه توجه بیشتر مراجعه‌کنندگان را به آن‌ها جلب کرد. مجموعه‌سازی از دید کتابداران، فرایندی است که منابعی را به مجموعه کتابخانه اضافه می‌کند. این اصطلاح یکی از اصطلاحات کتابخانه‌ای است که ظاهراً معنای زیاد کردن را می‌رساند اما در واقع به معنای گزینش تعداد کمی از منابع است. به این ترتیب که کتابداران شاغل در مجموعه‌سازی موظف هستند صرفاً «به جستجو و فراهم آوری منابعی بپردازند که با اهداف و مأموریت یک کتابخانه خاص مطابقت داشته باشد. به عنوان مثال در یک کتابخانه دانشگاهی، هدف اصلی باید فراهم آوری منابعی باشد که از رشته‌های تحصیلی و آموزشی دانشگاه حمایت می‌کند. در سال ۱۹۹۶ به عنوان یک کتابدار حرفه‌ای در کتابخانه دانشگاهی، کار فراهم آوری مجموعه‌ای از منابع عمومی و محبوب را انجام دادم. قابل توجه‌ترین کتابی که برای آن مجموعه انتخاب کردم مجموعه کتاب‌های داستانی-تخیلی به نام *Thrones of Game A* بود. این تجربه به من آموخت که بهتر است در یک کتابخانه عمومی کارکنم؛ زیرا تمرکز مجموعه‌سازی در کتابخانه عمومی به اندازه جامعه‌ای که به آن خدمت می‌کند، گسترده و متنوع است. برای «جامعه» تعریف‌های گوناگونی توسط حامیان کتابخانه از جمله کتابداران ارائه شده و می‌شود.

در کار مجموعه‌سازی تصمیم‌گیری درباره اینکه بودجه برای چه نوع منابعی باید هزینه شود و از کجا این منابع جستجو و تهیه شوند، بر عهده کتابداران مجموعه‌سازی است؛ اما برای این تصمیم‌گیری‌ها به چه نکات مهمی باید توجه کرد؟ چه کسی برای انجام خرید مورد اعتماد است؟ آیا بر اساس تقاضا محدودیتی از نظر تعداد برای خرید کتاب‌های یک ژانر یا موضوع وجود دارد؟ آیا بر اساس فضای فیزیکی اختصاص یافته به آن ژانر یا موضوع، محدودیتی هست؟ آیا موضوعات بر اساس درک علائق جامعه انتخاب شده‌اند؟ چگونه پایان عمر یک موضوع یا گرایش خاص را تعیین کنیم؟ آیا کتاب‌های جدیدتر در همان موضوع را جایگزین کنیم یا به موضوع دیگری بپردازیم؟ با پاسخ به این سوالات فرمولی به دست می‌آید که با آن می‌توان در فهرست خرید منابع کتابخانه تغییرات زیادی ایجاد کرد. با وجودی که لازم است هر یک از این سوالات را با حوصله درک کرده و پاسخ دهیم، اما تعداد کتاب‌هایی که هر سال سفارش داده شده حاکی از آن است که زمان کمی برای تجزیه و تحلیل هر یک از آن‌ها صرف می‌کنیم. مثلاً در کتابخانه‌ای که من هستم، سال گذشته حداقل ۲۳،۰۰۰ عنوان کتاب با ترکیب‌های متفاوتی از نظر تعداد، محل تهیه و یا انواع قالب‌ها، سفارش داده‌ایم. این نکته نشان می‌دهد که زمان زیادی برای بررسی خرید منابع صرف نشده است.

علاوه بر سوالاتی که برای انتخاب هر عنوان مطرح می‌شود، باید برای نمایش کلی مجموعه نیز تصمیم‌گیری کنیم به عبارت دیگر چگونه می‌خواهیم مجموعه را ارائه کنیم. به عنوان مثال، کتابداران باید از خودشان بپرسند: نظم کتاب‌های کتابخانه چگونه باید باشد و چه کاری برای معرفی آن‌ها به جامعه انجام شود؟ آیا کتاب‌های داستان بر اساس ژانرهای هر دوره تقسیم‌بندی شود؟ آیا کتاب‌هایی در کتابخانه هست که بر اساس نوع صحافی منظم شده باشد؟ آیا گروهی از منابع کاملاً سازمان‌دهی شده و در مقابل گروهی دیگر از منابع بدون هیچ‌گونه نظم در قفسه‌های گردان کتابخانه قرار گرفته‌اند؟ از نظر ما در کتابخانه‌ها نمایش‌های متفاوتی از منابع وجود دارد که ممکن است دلایل قانع‌کننده‌ای برای آن‌ها وجود داشته باشد. به هر حال این نکته مهم است که چگونه این تصمیمات و دلایل به جامعه منتقل و تفهیم شود. زمانی که می‌خواهیم تعدادی از کتاب‌ها را به دلایل قومی و نژادی، جدا از مجموعه عمومی قرار دهیم نیز سوالات مشابهی باید مطرح شود. به عنوان مثال این سؤال که چگونه کتاب‌های این نویسندگان را به کسی که می‌خواهد آن‌ها را مطالعه کند می‌رسانید؟ به فرض اگر بخواهید داستان‌های جنایی از نویسندگان آفریقایی-آمریکایی را به صورت جداگانه در معرض دید مراجع قرار دهید، اما آن‌ها را در بخش تاریخ سیاه‌پوستان آمریکایی یا در بخش داستان‌های آفریقایی-آمریکایی به نمایش بگذارید، مراجعه‌کنندگان را دچار سردرگمی کرده‌اید.

مسئله بعدی نحوه هزینه‌کرد بودجه است. کتابداران مجموعه‌سازی باید بودجه را بین تمام ژانرها، موضوعات و همچنین قالب‌های مختلف مورد درخواست مراجعه‌کنندگان تقسیم‌بندی کنند؛ بنابراین در این زمینه باید از خود بپرسند: آیا برای تهیه شکل دیجیتالی منابع که گاهی واقعاً پرهزینه است، باید بیشتر سرمایه‌گذاری کنیم، یا بر شکل فیزیکی منابع تمرکز نمود؟ آیا بودجه را صرف خرید اثر یک نویسنده محبوب در شکل‌های مختلفی مثل جلد گالینکور، قطع بزرگ، کتاب صوتی، کتاب الکترونیک و کتاب صوتی دیجیتال کنیم و یا مقداری از آن را برای خرید آثار نویسندگان جدید هزینه کنیم؟ چند نسخه از هر عنوان مورد نیاز است؟ چند نسخه از هر شکل یک اثر مورد نیاز است؟ چگونه بین یک اثر از نویسنده‌ای کمتر شناخته شده و کم‌طرفدار و یک اثر پرفروش از نویسنده‌ای محبوب، یکی را انتخاب کنیم که مورد پسند بیشتر خوانندگان باشد؟ همچنین این نکته را نیز باید در نظر بگیریم که بیشتر مردم تمایل دارند کتابی را که نام نویسنده آن را نشنیده‌اند تنها مورد بررسی قرار دهند تا اینکه آن را خریداری کنند.

اکنون نمونه‌ای از برخورد با همه این سوالات را، با انتخاب یک کتاب تازه منتشر شده با عنوان تحمیلات مارگوت سانچز از

لیلیام ریورا^[۱۵]، بیان می‌کند. این کتاب در مورد یک دختر از طبقه اعیان جامعه است که پس از گذراندن یک سال در مدرسه ویژه شبانه‌روزی، بازنگری طبقه کارگر جامعه در کنار خود روبرو می‌شود. او تفاوت‌هایی را در زندگی اعیانی و زندگی کارگری متوجه می‌شود مثلاً در این زندگی با دوستان جدیدی، متفاوت با دوستان قدیمی خود آشنا می‌شود؛ در زندگی اعیانی قبلی فاصله‌ای بین او و خانواده وجود داشت اما زندگی طبقه کارگری، در آغوش خانواده جریان دارد. او در این وضعیت با دیدی انتقادی و جدید به خانواده نگاه می‌کند. در جریان همراهی او با طبقه کارگر جامعه و به‌عنوان یک شخصیت اصلی داستان، درباره زندگی جدید و قدیمی‌اش مورد سؤال قرار می‌گیرد و در نهایت با انجام کارهای مختلف می‌تواند در پایان جشن تابستانی در همپتونز^[۱۶] توجه این پسر را به خود جلب کند. شاید فکر کنید که کتابی با این موضوع را بارها خوانده‌اید، اما این یکی بسیار متفاوت است. در این داستان شخصیت اصلی، خانواده و همسایه او دارای فرهنگ لاتین هستند. من این کتاب را می‌خوانم چون آشنایی چندانی با شخصیت‌ها و فرهنگ اسپانیایی نداشته‌ام و سال‌ها در جستجوی کتاب‌هایی برای آشنایی با آن‌ها بودم. با این وجود، کتاب فوق انتخاب واقعی من به‌عنوان یک کتابدار مجموعه‌سازی برای کتابخانه نیست (چون این کتاب ویژه نوجوانان است و من بر مجموعه‌سازی منابع برای افراد بزرگسال تمرکز دارم) و این کار تنها فرصتی را فراهم می‌کند تا آن را به نوجوانان یا بزرگسالانی که رمان‌های نوجوانان را می‌خوانند توصیه کنم.

انتخاب کتاب‌های مناسبی که بتواند فرهنگ خود، خانواده و جامعه شما را نشان دهد، نقطه قوت کتابداران مجموعه‌سازی است. برای جامعه این کار اهمیت بسیار زیادی دارد. در عین حال به افرادی که خارج از جامعه نیز هستند، این توانایی را می‌دهد که از طریق آن کتاب‌ها تجارب زندگی سایر افراد را تجربه کنند. این نکته اهمیت دارد که کتاب تحصیلات مارگوت سانچز در معرض دید نوجوانان باشد و در لیست کتاب‌های پیشنهادی کتابخانه قرار بگیرد و مثل کتاب‌های جدید دیگر مورد بررسی قرار گرفته و نمایش داده شود. چون همه می‌خواهیم که با پرورش یک دختر نوجوان دارای فرهنگ لاتین آشنا شویم، راه او را در جهان بیابیم و یا بهتر کنیم و شناخت ویژه‌ای از او داشته باشیم. البته باید در نظر بگیریم که در کار انتخاب منابع است اشتباهات و نیز اصلاحاتی صورت گیرد.

کتابخانه‌ها و کتابداران مجموعه‌سازی، این فرصت را دارند تا کتاب‌ها و تجربیات را برای همه مردم فراهم کنند. روزگاری، در کتابخانه‌ها مرسوم بود که می‌گفتند فراهم آوردن یک مجموعه متنوع، خوب است؛ زیرا هر مراجعه‌کننده به کتابخانه می‌تواند منابعی که انعکاس‌دهنده زندگی و فرهنگ اوست را در مجموعه ببیند. ما کتابداران نیز می‌توانستیم احساس غرور کنیم که با فراهم آوردن کتاب‌های متنوع می‌توانیم به رفع نیاز همه مردم کمک کنیم؛ اما معلوم شد، افرادی که نیاز بیشتری به دیدن شخصیت‌های متنوع و جزئیات جامعه دارند، خود کتابداران هستند. همه نیازمند شناخت شخصیت‌های متنوع در زندگی واقعی هستند به این ترتیب که با مشکلات، آرزوها، اشتیاق‌ها، مبارزات، فراق‌ها و زندگی آن‌ها آشنا شوند. در یک کلام وجود کتاب‌هایی با پیامی والا و یا کتاب‌هایی دارای ایده‌های پست‌مدرنی مانند ساینفلد^[۱۷]، همگی برای نشان دادن بازتابی دقیق و ظریف از زندگی جوامع کمتر دیده‌شده ضروری‌اند.

من مطمئن نیستم که آیا تمام این افکار از ذهن کتابداری که کتاب‌های کتابخانه زادگاه من را خریداری کرده، گذشته است یا خیر، اما می‌خواهم این تصویر را برای همه به اشتراک بگذارم که حتی اگر او این کار را نکرده است بازهم خوشحالم که با نشان دادن تجربه خود در مجموعه‌سازی می‌توانم آن را به نسل بعدی خوانندگان نیز منتقل کنم. اگر کتاب داستان را دروازه‌ای برای شناخت نژاد بشریت بدانیم، کتابخانه‌ها شاهد انتقال و پیشرفت ویژگی‌ها و فرهنگ‌های بشریت از فردی به فردی دیگر هستند.

پانویس:

- [۱] غنای باهدف معتبر منابع از هاایده و اخبار، سوادآموزی، فرهنگ حوزه در مطالب دهی‌سازمان به که سایتی: Lit Hub زندگی ادبی معاصر می‌پردازد.
- [۲] Faye Kellerman's Rina Lazarus/Peter Decker series
- [۳] Day of Atonement or False Prophet
- [۴] Justice
- [۵] by Lilliam Rivera The Education of Margot Sanchez
- [۶] Hamptons
- [۷] : Seinfeld

منبع: این نوشته ترجمه مطلبی با این عنوان است: [Librarians in the 21st Century: The Power of Our](#)

Choices

مترج: سیده فاطمه صادری

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	سیده فاطمه صادری
عنوان مقاله:	کتابداران قرن بیست و یکم: قدرت ما در انتخاب‌های ماست
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ – (عنوان لاتین: 2.0 i-Kitabdār)
دوره مجله (Vol):	۳
شماره مجله (Issue):	۳
سال (Year):	۱۳۹۶
شناسه دیجیتال (DOI):	http://lib2mag.ir/8778
لینک کوتاه:	